

Проблема християнського осмислення шлюбних стосунків у пресі Православної Церкви Волині / М. Рожило // Типологічні характеристики українського медійного контенту : матеріали міжнародної науково-практичної конференції [наук. ред. В. Різун, упоряд. Т. Скотникова]. – К : Інститут журналістики, 2011. – С. 71–76.

Ключові слова: Православна Церква Волині, церковна преса, морально-етична проблематика, шлюбні стосунки

Рожило Марія Андріївна – канд. наук із соц. комунікацій,

доц. кафедри соціальних комунікацій

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Проблема християнського осмислення шлюбних стосунків у пресі Православної Церкви Волині

Актуальність теми дослідження. У волинському інформаційному просторі вагоме місце посідає друкована преса та електронні мас-медіа церков і релігійних організацій краю, зокрема Православної Церкви. На сучасному етапі історичного розвитку можна спостерігати суттєве зростання її ролі у становленні нових форм комунікації, що потребують комплексного наукового дослідження, аналізу та осмислення у контексті комунікативістики.

Морально-етична проблематика, в тому числі етика шлюбних стосунків, на шпальтах церковних видань Волинського регіону досі системно та повно не розглядалася. Проте преса церков та релігійних організацій стала предметом наукового вивчення А. Бойко [1], М. Миць [3], І. Мілясевич [4], І. Крупського [2], І. Павлюка [5], І. Скленера [6], А. Юраша [7] та ін. Церковні видання, зокрема православна періодика Волині, становлять один із найменш вивчених пластів української преси, незважаючи на те, що вони були і залишаються невід'ємною частиною духовного життя, активним чинником суспільно-політичного розвитку. Цим обумовлена необхідність їх дослідження.

Метою розвідки є християнське осмислення проблеми шлюбних стосунків на шпальтах преси Православної Церкви Волині (друкованих та електронних видань).

Результати дослідження. Етика шлюбних стосунків розглядалася на шпальтах преси Православної Церкви Волині ще в 20–30-х роках ХХ ст., зокрема у церковно-народному ілюстрованому тижневику «Духовний сіяч»

(Кременець, 1928 – 1931), двотижневику, присвяченому церковним і громадським справам «Церква і нарід» (Кременець, 1935 – 1938). Погляд на шлюб як релігійне таїнство, історичне значення шлюбу в Україні висвітлювалися у статті священника Миколи Малюжинського «Шлюб», де автор розглядає християнські засади шлюбу, спираючись на морально-етичну концепцію православ'я (Церква і нарід.–1937.– Ч.1–2.– С.22– 7).

Морально-суспільна проблема розлучень трактується церковними публіцистами як негативне суспільне явище. Так, у статті «Розвал подружого життя» стверджується: «Радянське подружже право, яке робить шлюби й розводи дуже легенькими, цілковито здеморалізувало населення. Навіть комуністичні газети починають з цього приводу робити алярм. ...По радянському праву для розвода вистарчає заяви одної сторони. ...Міцні лише ті подружжа, які беруть шлюб у церквах» (Духовний сіяч. – 1927. – Ч.25 – 26. – С.30) (*збережено орфографію джерела.* – М. Р.). Такий моральний розлад у суспільному житті обурює церковних публіцистів. Як наслідок – звернення до православних концептів шлюбу, як прикладу праведного сімейного життя. У публікаціях цього періоду спостерігаємо критику радянського устрою за аморальність, втрату суспільством духовних цінностей, відхід від етичних пріоритетів.

Серед тем і проблем, які висвітлюються на шпальтах сучасної преси православної Церкви Волині («Волинські єпархіальні відомості», «Дзвони Волині», «Волинь Православна» та ін.), важливе місце посідає питання християнського осмислення шлюбу. Саме цій проблематиці присвячено чимало ґрунтовних публікацій, авторами яких є переважно священники. Церковна преса подає своє тлумачення шлюбу, відмінне від сучасного світського погляду на нього. Так, шлях вінчаного шлюбу святі отці називають «пристанню целомудрія». Диякон Володимир Мажирін у своїй статті зазначає: «Божественний задум у тому, щоб шлюб приносив щастя, щоб він робив життя чоловіка і дружини більш повним, щоб кожен із них не програв, а обоє виграли. Якщо все-таки шлюб не стає щастям і не робить життя багатшим і повнішим, то

вина не в шлюбних узах, а в людях, що ними з'єднані. Шлюб – це Божественне Таїнство. Він був частиною задуму Божого, коли Той створював людину. Це найтісніший і найсвятіший зв'язок на землі» (Дзвони Волині.–2004.–№11.–С.2). У висновках до публікації автор наголошує на потребі обов'язкового порозуміння між людьми, що укладають шлюб.

Християнське осмислення сімейного життя передбачає такі важливі складові елементи: терпіння, увага один до одного, єдність інтересів, взаємна підтримка. Також важливим чинником для укладання шлюбу є взаємна згода подружжя. Складною в контексті питання сімейно-шлюбних стосунків є проблема розлучення. Священик Сергій Ніколаєв присвячує розглядові цієї теми публікацію «Що Бог поєднав, того людина хай не розлучає» (Дзвони Волині.–2001.–№1.–С.4). Розлучення сьогодні стало цілком звичним дозвіллям сімейного життя, що склалося невдало. Пастир наголошує, що сімейне терпіння, взаємне прощення і люб'язність подружжя закладені в нашому національному характері. Автор звертається до історії: язичницька Русь із багатьма антиморальними звичаями (зокрема, багатоженством, полоненими наложницями), прийнявши Закон Божий, змінила й державні закони. Так, «в статуті князя Ярослава читаємо, що розлучення подружжя можливе лише у випадку державної зради, замаху на життя чоловіка, зради чоловікові, відсутність дружини на довгий час без відому чоловіка, злочинного заміру на майно чоловіка або Церкви». Від чоловіка вимагалось дотримуватися в сімейному житті закону, інакше йому загрожувало покарання.

Для порівняння: до 1917 року шлюбне законодавство відносно розлучення складалось з декількох статей статуту Духовних Консисторій. Розлучення допускалося у випадку, коли один із подружжя засуджений до покарання з позбавленням усіх прав, у випадку відсутності чоловіка чи жінки з невідомих причин протягом п'яти років або перелюбу. При цьому винуватець позбавлявся права вступати в новий шлюб. Цей порядок зберігався до 1917 року, коли були перевернуті не тільки державні, але й духовні та моральні устої. Нове законодавство дозволяло оформляти розлучення відразу і на

прохання однієї сторони. Бувало й таке, що друга сторона – чоловік чи жінка не знали про те, що шлюб вже розірвано. Така свобода моралі не могла проіснувати довго.

Духовенство стверджує, що «причин, по яких подружжя вирішить розлучитись, багато, проте всі вони зводяться до однієї: незрозуміння сутності шлюбу» (Дзвони Волині.–2001.–№1.–С.4). Сутність шлюбу, згідно основ християнського віровчення, полягає в спасінні, і «шлюб розуміється як зручний для спасіння стан». Його метою є не лише фізичне й духовне єднання, продовження роду, але й захист від блуду. Християнський шлюб освячений таїнством Вінчання. Божий дар любові, подарований в таїнстві шлюбу, допомагає подолати й те, що здається нездоланим.

В основі шлюбу лежить терпіння. Як стверджує авторка однієї із інтернет-публікацій «Не полишайте одне одного» Г. Бондарук, «Бог створює сім'ю і благословляє її. Дотримуйтеся святого правила – терпіння. В основі терпіння лежить молитва до Господа і смирення. А коли молоде галуззя живиться від здорового коріння під опікою батьківського тепла і Божого благословіння, тоді панує сімейна гармонія любові» (Волинські єпархіальні відомості.–2010.–№9 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pravoslavja.lutsk.ua/vev/chyslo?nmonth=9&nyear=2010>).

Ідеал християнської родини, згідно основ православної віри, полягає у створенні сім'ї, маючи за основу свідому високоморальну мету. Ця мета передбачає, найперше і найголовніше, щире взаємне любов між подружжям, збереження подружньої вірності, взаємодопомога в сім'ї. Саме тому духівництво стверджує, що «одним із найяскравіших свідчень сили християнської віри, живою проповіддю Євангелія сьогодні може бути щасливий, плідний шлюб. Віруюче подружжя повинне служити для невіруючих живим доказом того, що Господь наш Ісус Христос благословляє сім'ї, возз'єднує чоловіків і дружин і дає їм сили відкинути гріх і жити благочестивим життям» (Волинь Православна.–2011.–№3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://amvon.orthodoxy.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=702&Itemid=44).

Майбутнє нашої держави, що має багату тисячолітню християнську культуру, залежить від релігійного виховання, від змісту тих цінностей, які закладаються в серця молоді, від усвідомлення ідентичності зі своїм народом, його історією, традиціями. Саме тому серед усього комплексу проблематики преси православної Церкви виокремлюється актуальна сьогодні морально-етична – християнське осмислення шлюбу.

Висновки. Етика шлюбних стосунків, як один із аспектів морально-етичної проблематики, на шпальтах сучасної православної преси Волині представлена тими ж темами й проблемами, що порушувалися церковною пресою протягом усього періоду її функціонування.

Сучасна церковна преса Волині ілюструє звернення авторів публікацій до актуальних проблем сьогодення. Церква бере на себе роль вихователя не тільки молодого покоління, але й суспільства в цілому, і разом із родиною ставить міцний фундамент для формування світогляду особистості. За посередництвом своїх видань Церква впливає на формування громадської думки, виконує світоглядну, регулятивну, комунікативну та інші функції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко А. А. Преса православної церкви в Україні 1900—1917 рр. Культура. Суспільство. Мораль : моногр. / А. А. Бойко. — Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2002. — 308 с.
2. Крупський І. В. Українська релігійно-церковна журналістика і проблеми національного державотворення / І. В. Крупський // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. — Львів, 1999. — Вип. 6. — С. 395—399.
3. Миць М. Я. Українська періодична преса Волині (1921—1939 рр.) як історичне джерело : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.09 «Історіографія, джерелознавство та методи історичних досліджень» / М. Я. Миць. — К., 1995. — 19 с.
4. Міляевич І. В. Періодичні видання Волинської губернії XIX—початку XX ст. : істор.-бібліограф. дослідження / І. В. Міляевич / [наук. ред. М. М. Романюк]. — Львів, 2004. — 376 с.
5. Павлюк І. З. Українська преса Волинської області 1939—1941, 1944—2000 рр. : моногр. / І. З. Павлюк. — Луцьк : Волинська обл. друкарня, 2004. — 508 с.
6. Скленар І. Сучасна церковна преса в Україні: головна проблематика / І. Скленар // Вісник Львівського університету. Сер. Журналістика. — Львів, 2003. — Вип. 23. — С. 257—269.
7. Юраш А. В. Українська церква в контексті сучасних політико-конфесійних та

комунікативних процесів (історико-типологічний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук.
ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.01 «Теорія та історія політичної науки» / А. В. Юраш.
— Львів, 1996. — 24 с.